

RONDKOMEN IN DE VVT

Onderzoek naar de inkomenspositie,
werkdruk en werk-privé balans van
werknemers in de ouderenzorg

21 JUNI 2023

CONTACT OVER DE PUBLICATIE

Voor vragen omtrent communicatie:

Yvette de Vries

yvette.devries@fnv.nl

Voor inhoudelijke vragen:

Vera Vrijmoeth

vera.vrijmoeth@fnv.nl

SAMENVATTING

Deze rapportage toont de resultaten van een enquête gehouden onder medewerkers in de sector VVT (Verpleeg- en Verzorgingstehuizen en Thuiszorg) in mei en juni 2023. Een volledig overzicht van de methodologie is te vinden in de verantwoording.

Uit de resultaten ontstaat het beeld van een sector waar de snel stijgende prijzen van energie, voedsel en vervoer druk toevoegen op een groep werknemers waar het water al langer aan de lippen stond. Er bestaan aanzienlijke zorgen over loon en inkomen, werkdruk en arbeidstijden.

Ongeveer de helft van de ondervraagden (46%) komt aan het eind van de maand geld tekort. Het gemiste bedrag varieert veelal van honderd tot vierhonderd euro. Het is dan ook niet verrassend dat 36% zich zorgen maakt over (toekomstige) betalingsproblemen en dat negen op de tien respondenten probeert minder geld uit te geven. Zorgwekkend is dat 23% van hen dit bijvoorbeeld doet door minder vaak naar de dokter of tandarts te gaan.

Deze financiële problemen komen boven op een situatie van hoge werkdruk. Acht op de tien (80%) respondenten beoordeelt de werkdruk als hoog of heel hoog. De afname van het aantal collega's in vaste dienst wordt als een belangrijke reden opgegeven. Het regelmatige overwerken (83%), gestoord worden buiten werktijd of de regelmatige oproepen te werken buiten het rooster helpen hier niet bij.

De situatie in de sector heeft niet alleen effect op het persoonlijk leven van medewerkers in de VVT, maar ook op de zorg die nog geleverd kan worden. Zo geeft 88% aan dat de kwaliteit van zorg onder druk staat door de werkdruk. 44% van de ondervraagden geeft zelfs aan dat door de werkdruk de gezondheid van de patiënten in gevaar komt.

FACTSHEET

We vroegen medewerkers in de ouderenzorg hoe het met ze gaat op het gebied van financiën, werkdruk en werk-privé balans.

9 OP DE 10 PROBEERT MINDER GELD UIT TE GEVEN

46%

Bijna de helft (!) van de ondervraagden komt geld tekort (46%)

23%

gaat, om geld te besparen, minder vaak naar de dokter of tandarts

8 OP DE 10 BEOORDEELT DE WERKDRUK ALS HOOG OF HEEL HOOG

88%

gelooft dat de kwaliteit van zorg onder druk staat door de werkdruk

OVERWERK IS AAN DE ORDE VAN DE DAG

83%

werkt wel eens over

49%

moet maandelijks of vaker rekening houden met oproepen buiten het afgesproken rooster

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
FACTSHEET	4
RESULTATEN	6
Loon en inkomen	6
Werkdruk	8
Arbeidstijden	9
CONCLUSIE	10
VERANTWOORDING	11

RESULTATEN

De VVT is in termen van werkgelegenheid met bijna 450.000 werknemers de grootste sector van ons land. Daarmee is de sector van serieus economisch belang. Maar ook maatschappelijk is het werk in deze sector cruciaal. Hoe we omgaan met elkaar wanneer we ouder worden, de zorg die we bieden aan diegenen die steeds minder voor zichzelf kunnen zorgen: het raakt aan de basis van beschaving.

Hoe het gaat met de werkenden in deze sector zegt dus voor een belangrijk deel iets over hoe het gaat met Nederland. En als we de resultaten van deze enquête mogen geloven is er reden tot grote zorg.

Tussen 8 mei en 13 juni 2023 vroegen wij medewerkers uit de VVT-sector een vragenlijst in te vullen over hun werk. In totaal vulden 2789 respondenten de vragenlijst in. De groep bestaat zowel uit vakbondsleden als niet-vakbondsleden. In de verantwoording is een uitgebreidere methodologie terug te vinden.

Uit de resultaten blijkt de betrokkenheid van medewerkers bij de sector. Zo wil de helft van de ondervraagden 'nog heel lang in de sector blijven'. Maar de zorgen zijn ook groot. Uit de antwoorden blijkt dat die zich toespitsen op drie thema's: loon en inkomen, werkdruk en arbeidstijden. We hebben er daarom voor gekozen de resultaten ook op die manier te ordenen.

LOON EN INKOMEN

Eerst komt het eten en dan de moraal. De eerste vraag om te beantwoorden is dan ook hoe medewerkers binnen de VVT oordelen over hun eigen financiële positie. Het afgelopen jaar heeft iedereen te maken gehad met stijgende prijzen. Voor grote groepen Nederlanders betekende dit dat het steeds moeilijker bleek om de dagelijkse rekeningen te kunnen betalen. Helaas ontspringen de respondenten van dit onderzoek de dans niet: ook onder de werknemers in de VVT lijkt de inflatie er stevig in te hakken.

In hoeverre komen respondenten rond

We vroegen respondenten in hoeverre het hen nog lukte om 'normaal' rond te komen. Daarmee bedoelen we of ze maandelijks genoeg verdienen om in de kosten van het levensonderhoud te kunnen voorzien. De resultaten zijn ingrijpend.

- Bijna de helft van de ondervraagden komt aan het eind van de maand geld tekort (46%), veelal oplopend van 100 tot wel 400 euro. Daarnaast komt 40% van de respondenten precies uit, terwijl slechts 13% geld over houdt en echt kan sparen;
- Dit betekent dat bijna negen op de tien werknemers in de VVT-sector financieel op- of over het randje zit;
- Het is niet verwonderlijk dat de zorgen over schulden onder medewerkers aanzienlijk zijn. Vier op de tien ondervraagden is bang voor schulden;
- Ongeveer eenzelfde aantal (36%) verwacht betalingsproblemen te krijgen of heeft ze zelfs al op dit moment (29% verwacht het, 7% heeft ze al);
- Misschien is het glas daarmee half vol: snel handelen in de sector kan nog een hoop financiële problemen voorkomen.

Hoe mensen met stijgende kosten omgaan

Respondenten proberen op verschillende manieren met de gerapporteerde financiële onzekerheid om te gaan. Zowel door minder geld uit te geven als door extra inkomen te verwerven doen ze een poging hun situatie te verbeteren. Helaas leidt dit tot schrijnende gevolgen, bijvoorbeeld omdat deze zorgverleners hun eigen zorg op de laatste plaats lijken te stellen.

- Van alle ondervraagden probeert nagenoeg iedereen minder geld uit te geven. Dit mag op zich niet verbazen in tijden van sterk stijgende prijzen. In totaal probeert 92% van de respondenten minder geld uit te geven.
- Hóe mensen dit doen verschilt sterk. Het besparen op boodschappen, verwarming, uitjes, kleding, vakanties worden als categorie vaak genoemd.
- Zorgwekkend is dat bijna een kwart (23%) van de ondervraagden aangeeft minder vaak naar de dokter of tandarts te gaan in een poging de uitgaven terug te schroeven.
- Naast het verminderen van de uitgaven is het ook mogelijk de inkomsten te vergroten. Ruim een kwart van de ondervraagden (28%) is het afgelopen jaar meer uren gaan werken. Voor 42% van deze groep was de belangrijkste reden dat ze niet meer rondkwamen.

Tevredenheid over loon & cao

De financiële situatie in de sector heeft ook zijn weerslag op de tevredenheid van medewerkers met hun arbeidsvoorwaarden en de bereidheid om die onvrede om te zetten in actie.

- Eigenlijk zijn bijna alle ondervraagden ontevreden over de eigen beloning. Negen op de tien (93%) vindt dat zij/hij niet genoeg verdient voor het werk dat zij/hij doet. Een uitzonderlijk hoog percentage. Bij een eerdere enquête in 2019 onder een bredere steekproef in de zorg- en welzijn-sector was 38% van de respondenten ontevreden over haar salaris.¹
- Driekwart van de respondenten (74%) benoemt onvoldoende prijscompensatie - het feit dat hun beloning steeds verder achterblijft bij de inflatie - als een belangrijke reden hiervoor.
- Dat het hierbij om serieuze bedragen kan gaan blijkt bij een verdere specificatie: respondenten geven aan 100 tot 500 euro loonsverhoging nodig te hebben om hun levensstandaard op peil te houden t.o.v. een jaar geleden.
- Dit heeft duidelijk consequenties voor de houding van VVT-medewerkers ten opzichte van hun eigen cao. Bijna de helft van de ondervraagden (45%) is bereid te staken voor de eigen cao, terwijl 35% zegt misschien te willen staken.

---

¹) FNV & Totta (2019). FNV barometer capaciteit. Sector zorg en welzijn.

WERKDruk

Het tweede groot thema dat naar voren komt uit de antwoorden van respondenten betreft de ervaren werkdruk. Dit is van belang voor werknemers zelf. Maar, zo blijkt uit de antwoorden, ook voor zorgbehoevenden. Werknemers maken zich namelijk niet alleen zorgen over zichzelf, maar ook over de gevolgen van de stijgende werkdruk op de kwaliteit van de zorgverlening.

Ervaren werkdruk

Werkdruk is in toenemende mate een nationaal thema. Al enige tijd zijn er aanzienlijke zorgen over de toename van werk gerelateerde klachten, onder andere door werkdruk. Ook een belangrijk deel van de werkgevers ziet werkdruk al langer als een van de belangrijkste arbeidsrisico's.² In de VVT blijken deze zorgen gegrond. De meters slaan wat werkdruk betreft rood uit.

- Een zeer groot deel van de ondervraagden geeft aan de werkdruk in de sector als aanzienlijk te ervaren. Niet minder dan 80% van de respondenten beoordeelt de werkdruk als hoog of heel hoog. Dit probleem is ook breder in de zorgsector te zien. In 2019 gaf driekwart van de respondenten uit de sector zorg en welzijn aan de werkdruk hoog of (veel) te hoog te vinden.³
- Bovendien lijkt dit niet een fenomeen van alle tijden. In totaal geeft 79% aan dat de werkdruk het afgelopen jaar is gestegen. De past in het beeld uit andere onderzoeken dat de toenemende werkdruk in de zorg al jaren een probleem vormt.⁴
- Bij zeven op de tien ondervraagden (71%) heeft de werkdruk een negatief effect op zijn/haar werkplezier.
- Er worden meerdere oorzaken gegeven voor gestegen werkdruk, maar de belangrijkste betreft de afwezigheid van voldoende collega's: respondenten geven aan dat werkdruk vooral (te) hoog is door de uitstroom van collega's en minder vaste contracten in de formatie. Andere redenen zijn toegenomen administratiedruk en lagere instroom van collega's.
- 67% geeft aan dat het aantal collega's in vaste dienst het afgelopen jaar is afgenomen. Maar 3% geeft aan dat het aantal collega's in vaste dienst is toegenomen. 17% zegt dat het aantal collega's in vaste dienst gelijk is gebleven.
- Bij de helft van de respondenten leidt deze ontwikkeling tot hogere werkdruk.
- Van de ondervraagden overweegt 41% zelf te stoppen met het werk door de hoge werkdruk.
- Al langer weten we dat de hoge uitstroom in de zorg een serieus vraagstuk is. Zo lag de uitstroom in de verpleeghuizen in 2021 op bijna 20%, volgens een onderzoek in opdracht van ActiZ.⁵

Effect werkdruk op kwaliteit van zorg

Werkdruk heeft een negatief effect op de gezondheid van medewerkers, maar volgens respondenten óók op de kwaliteit van de verleende zorg. Door de toegenomen druk kunnen werknemers aan cliënten niet de zorg bieden die ze eigenlijk vinden dat ze zouden moeten bieden.

- Het overgrote deel van de respondenten ziet een direct negatief verband tussen (stijgende) werkdruk en de kwaliteit van de zorg.
- Zo geeft 88% van de ondervraagden aan dat in hun ogen de kwaliteit onder druk staat door werkdruk.
- Dat wil nog niet zeggen dat ze dit ook zelf zo ervaren;
- Gevraagd naar het negatieve effect van werkdruk op de kwaliteit die ze als individuele zorgverlener leveren geeft 56% aan dat de kwaliteit van hun eigen werk achteruitgaat.
- Een deel van de respondenten ziet zelfs nog grotere problemen ontstaan. Zo geeft 44% van de ondervraagden aan dat door de werkdruk de gezondheid van de patiënten in gevaar komt.

2) TNO (2022). Vier op de tien werkgevers vindt werkdruk een van de belangrijkste arbeidsrisico's.

www.tno.nl/nl/newsroom/2022/11/werkgevers-werkdruk-arbeidsrisico

3) FNV & Totta (2019). FNV barometer capaciteit. Sector zorg en welzijn.

4) PGGM & Co (2022). Fitheid & Corona. www.pggmenco.nl/media/d12pulqq/fitheid-en-corona-definitief-rapport.pdf

5) Kiers, B. (2022). Uitstroom zorgmedewerkers in verpleegtehuizen stijgt

www.skipr.nl/nieuws/uitstroom-zorgmedewerkers-in-verpleeghuizen-stijgt

Blik op de toekomst

Tot slot heeft de kwaliteit van het werk natuurlijk ook invloed op het werkplezier en de motivatie van mensen om in de zorg te blijven werken. Toch geeft de helft van de medewerkers aan juist nog heel lang in de zorg te willen blijven werken. Opvallend maar wellicht niet verrassend is het hoge aantal respondenten dat overweegt op zzp'er te worden. Zeker in de zorg is dit de laatste jaren steeds vaker een vluchtmiddel gebleken om meer grip te krijgen op werkdruk en de werk-privé-balans.

- Van de respondenten wil 47% nog heel lang in de zorg blijven werken.
- In totaal overweegt 32% te stoppen met werken in de zorg. Dat wil niet zeggen dat zij ook concrete plannen hebben om de daad bij het woord te voegen. Toch geeft dit hoge aantal te denken.
- Net zo opvallend: 18% van de respondenten overweegt ZZP'er te worden. Dit helpt werkenden op individueel niveau vaak meer grip te krijgen op hun werk. Toch draagt het voor de overige werknemers juist bij aan toenemende werkdruk omdat roosters nóg moeilijker rond te krijgen zijn.

ARBEIDSTIJDEN

Het derde belangrijke thema dat uit het onderzoek naar voren komt betreft de grip op roosters, arbeidstijden en daarmee de werk-privé balans van medewerkers. Zeker in de zorg is dit een belangrijk onderwerp. Roosters zijn vaak onregelmatig en een belangrijk deel van het werk speelt zich juist af aan de randen van de dag. Bovendien is het bij uitstek niet het soort werk waar je alles laat vallen en wegloopt wanneer het einde van de dienst bereikt is.

Overwerk

Een van de manieren waarop het probleem van onregelmatig werk zich uitdrukt is in de mate waarin werknemers worden geacht over te werken.

- Overwerken is in de VVT eerder regel dan uitzondering. In totaal werkt acht op de tien respondenten wel eens over (83%). Voor het merendeel gaat dit om 30 minuten tot 4 uur overwerk per week.
- Lang niet altijd staat er ook een vergoeding tegenover dit extra werk.
- Van de groep die regelmatig over moet werken krijgt 44% daar slechts soms, of zelfs helemaal niet, voor betaald.
- Daarmee is overwerken voor een aanzienlijk deel van de VVT-medewerkers aan de orde van de dag.

Werk-privé balans

Tot slot zijn er ook enige zorgen over de werk-privé balans binnen de VVT. Dit geldt in ieder geval voor de mate waarin respondenten tijdens privétijd gevraagd worden zich met werk te bemoeien. Zij het voor hulpvragen of wanneer ze gevraagd worden gaten in het rooster op te vullen.

- Het overgrote deel van de ondervraagden wordt af en toe gestoord buiten werktijd (85%). 4 op de tien respondenten worden zelfs wekelijks gestoord. Dit helpt niet mee voor de werkdruk.
- De helft van de respondenten (49%) moet maandelijks of vaker rekening houden met oproepen om te komen werken buiten het afgesproken rooster.

CONCLUSIE

De VVT-sector bestaat uit mensen die hard werken met hart voor hun werk. Maar er is reden tot zorg. Als grootste sector van het land is bijna 5% van alle werkenden in Nederland voor hun inkomen afhankelijk van de loonontwikkeling in de sector. Bovendien zijn duizenden zorgbehoevenden afhankelijk van de inzet van deze medewerkers. Aan beide kanten lijkt het te knellen.

Eenzijds zijn de financiële zorgen van de ondervraagde VVT-medewerkers aanzienlijk. Het feit dat bijna de helft van de ondervraagden aangeeft niet- of moeilijk rond te komen is een rode vlag. In vergelijking met eerdere FNV-onderzoeken onder een bredere populatie, waar ongeveer een derde van de respondenten geld tekort kwam, ligt het percentage hier aanzienlijk hoger met 45%.⁶ Anderzijds is de werkdruk zodanig dat medewerkers zich zorgen maken over de kwaliteit zorg die ze kunnen leveren.

Het is voorstelbaar dat beide ontwikkelingen onder werknemers leiden tot de nodige frustratie. Het is in die zin niet verrassend dat bijna de helft van de ondervraagden aangeeft bereid te zijn actie te voeren. Dit is een opvallend hoog percentage en zou werkgevers in de sector te denken moeten geven.

---

6) FNV (2022). Hoge prijzen, grote zorgen & FNV (2022). Hogere prijzen, grotere zorgen.

VERANTWOORDING

Steekproef

Deze enquête werd uitgezet onder medewerkers werkzaam in de VVT een nieuwsbrief en via sociale media. 2789 respondenten vulden de online vragenlijst in. Respondenten hadden van 9 tot en met 21 mei 2023 om de vragenlijst in te vullen. De samenstelling van de steekproef was als volgt: de meeste respondenten werken als verzorgende (44%), verpleegkundige (17%) of helpende (11%). 87% van de respondenten is vrouw. De grote meerderheid heeft een vast contract (89%). 40% van de respondenten is geen vakbonds lid. 45% is lid van de FNV, en 5% van een andere vakbond.

Vragenlijst

In de vragenlijst stonden vragen over of respondenten geld overhouden, precies uitkomen of juist tekortkomen. Ook werden er vragen gesteld over werkdruk en werk-privé balans. Om verschillende groepen met elkaar te kunnen vergelijken werd respondenten gevraagd naar de hoogte van hun inkomen, geslacht, en leeftijd. In de opbouw van de vragenlijst is specifiek gelet op de volgorde van de vragen.

Analyse

Voor alle algemene resultaten werden ook de respondenten die het onderzoek niet volledig hadden ingevuld meegenomen. Voor analyses waarbij we verschillende groepen met elkaar vergeleken, zijn de 849 respondenten die het onderzoek niet volledig hebben ingevuld uitgesloten. Voor alle analyses zijn respondenten die niet in de VVT werkten uitgesloten.

COLOFON

Uitgave FNV

Tekst Vera Vrijmoeth & Hendrik Noten

Vormgeving Studio FNV

Druk Repro FNV

Order 230704 | M223060244

Juni 2023, © FNV